Касноримска гробница у Брестовику
Lateroman tomb in Brestovik

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Уздужни пресек
Longitudinal section

Споменик културе од великог значаја

КАСНОРИМСКА ГРОБНИЦА У БРЕСТОВИКУ

Брестовик, место у општини Гроцка, већини људи је познато по грожђу и другом воћу којима овај крај обилује. Тек понеки намерник чуо је за римску гробницу која представља један од најдрагоценијих споменика из античког периода, не само на територији Београда него и у Србији.

Касноримска гробница налази се непосредно поред сеоског гробља, на локалитету који народ зове Вукашинова црква. Откривена је случајно 1895. године, када је тадашњи власник имања Вукашин Милосављевић из Брестовика, док је садио шљиве у свом шљивику, наишао на свод и зидове гробнице. Исте године, током септембра, Михајло Валтровић, кустос Народног музеја из Београда, извршио је стручна археолошка ископавања и гробницу у целини открио.

Грађевина је једним делом укопана у падину брега. Састоји се из издуженог прилаза, трема, средишњег простора са две бочне конхе и просторије за сахрањивање у којој се налазе три зидана саркофага. Гробница је зидана од притесаног камена, облутака и опеке које везује кречни малтер. Простор за сахрањивање је правоугаоне основе, засведен полуобличастим сводом од опека. Цела унутрашњост гробнице, односно просторије за сахрањивање и средишњи део, била је прекривена фрескама. Данас се фреске могу видети само у унутрашњости просторије за сахрањивање. Осликане површине изведене су у разним геометријским мотивима комбинованим с представама биљака и животиња у окер, цинобер,

Детаљ прозора
Window detail

Бочна конха
Lateral concha

плавој, зеленој, мркој и црвеној боји. Оријентација гробнице била је исток–запад.

У гробницу се улазило са источне стране, дужим прилазом озиданим према косини терена. Трем, одвојен са четири стуба од прилаза, био је поплочан шестостраним опекама и из њега се, кроз врата, степеницама силазило у средишњи простор, такође поплочан шестостраним опекама. Овај простор, поред фресака на зидовима, украшавале су и статуе од мермера и две фигуре лежећих лавова. Та просторија служила је вероватно за приношење жртви покојницима. У последњој просторији, одвојеној од претходне вратима и са два мала прозора, у саркофазима су били сахрањени покојници.

Гробница је вероватно припадала некој богатој породици која је имала имање негде у близини.

Од изузетног је значаја чињеница да нису сви делови грађевине подигнути истовремено. На правоугаони простор за сахрањивање касније је дограђен средишњи део са конхама, трем и приступни простор. До овог закључка се дошло после ревизионих археолошких ископавања изведених 1955. године. Ниједан од елемената за које је ископавањима из 1895. године и 1955. године утврђено да су део њеног првобитног уређења не уноси сумњу да је реч о хришћанској сепулкралној грађевини.

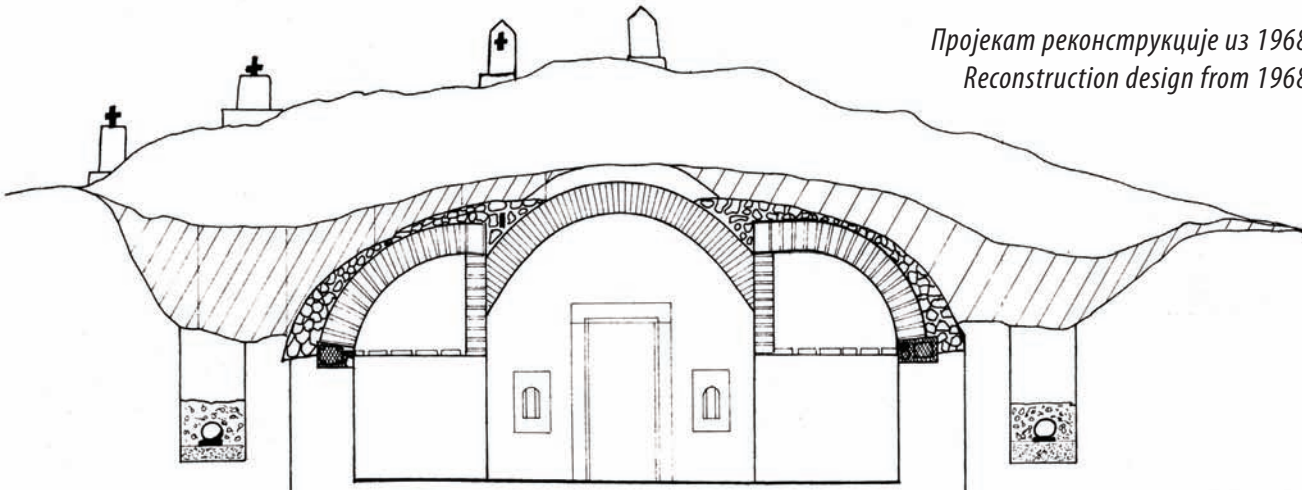

Пројекат реконструкције из 1968.
Reconstruction design from 1968.

Цртеж са првих ископавања 1895.
Drawing from the first excavations from 1895.

Диспозиција плана грађевине и делови статуа које су биле пронађене током првих ископавања упућују на везу гробнице с паганским хероонима и светилиштима царског култа. По својим саставним елементима и њиховом међусобном односу, гробница у Брестовику представља карику у ланцу развоја између античких и ранохришћанских култних грађевина. Настала је највероватније у другој половини 4. века или почетком 5. века наше ере.

Прва конзервација и заштита гробнице од пропадања изведене су 1905. године, а шездесет година касније, у ствари 1964. године, доведена је у стање у којем се налази и данас, те је доступна и јавности.

По свом општем изгледу, гробница у Брестовику има веома блиске паралеле с неким споменицима из 5. и почетка 6. века наше ере, како у Србији тако и на ширем простору Балкана и Блиског истока и представља тип из којег ће се касније развити сложене хришћанске грађевине везане за надгробни култ.

Детаљ декорације унутрашњости
Interior decoration detail

Cultural Monument of great value

LATE ROMAN TOMB IN BRESTOVIK

Brestovik, place in the municipality of Grocka, is famous to most people for its grapes and other fruits with which this region abounds. Only few occasional passers-by heard about the Roman tomb which represents one of the most valuable monuments of antiquity, not only in the territory of Belgrade, but also in Serbia.

Late Roman Tomb is situated directly next to the village cemetery in the locality called ''Vukašin's church". It was discovered accidentally in 1895, when the then owner of the property Vukašin Milosavljević from Brestovik, while planting plums in his plum orchard, found the arch and walls of the tomb. In the same year, during the month of September, Miha Valtrović, curator of the National Museum in Belgrade, performed professional archeological excavations and discovered the whole tomb.

Прилаз
Approach

A part of the tomb is embedded in the slope of the hill. It consists of an elongated approach, porch, central space with two lateral conchs and a burial room, in which there are three built sarcophagus. The tomb was built of cut rubble, pebbles and bricks bonded with lime mortar. Burial space has rectangular base arched with semicircular vault of bricks. The entire interior of the tomb, i.e. burial room and central space, was covered with frescoes. Nowadays, the frescoes can be seen only in the interior of the burial room. Painted surfaces are derived from various geometric motifs combined with the reperesentations of plants and animals in ochre, vermillion, blue, green, dun and red colour. The orientation of the tomb was East-West.

The tomb was entered from the east side by longer approach built towards terrain slope. The porch, separated from the approach by four pillars, was paved with hexagonal bricks and from it, through the door, you could descend the staircase to the central area, that was also paved with hexagonal bricks. This area, next to the frescoes on the walls, was decorated with marble statues as well as with two figures of lying lions. This room was probably used for offering sacrifices to the dead. In the last room, separated from the previous one by doors and two small windows, the dead were buried in sarcophagus.

The tomb probably belonged to a wealthy family who had a property somewhere in the vicinity.

The fact that the whole building was not raised at the same time is of the utmost importance. The rectangular burial space was enlarged afterwards with central part with conchs, porch and approach area. This could have been concluded after the review of archaeological excavations carried out in 1955. None of the elements identified during the 1895 and 1955 excavations, as part of its original arrangement, does not impede the assumption that it is a Christian sepulchral building.

The disposition of tomb's plan and parts of statues that were found during the first excavations, underline the link that the tomb has with pagan herons and shrines of imperial cult. According to its constituent elements and their relationship, the Tomb of Brestovik represents an important link between ancient and early Christian cult buildings in their development. Most probably it was built in the second half of the 4th or in the early 5th century AD.

The first conservation of the tomb and protection against its destruction was performed in 1905, and sixty years later in 1964, it was brought in today's state, i.e. it is available to the public.

According to its general appearance, the Tomb of Brestovik has very close parallels with some monuments from the 5th and the early 6th century AD, both in Serbia and in wider area of the Balkans and the Middle East and represents a type from which would later develop complex Christian buildings related to the Christian mortuary cult.

Детаљ декорације унутрашњости
Interior decoration detail

Детаљ декорације таванице
Ceiling decoration detail

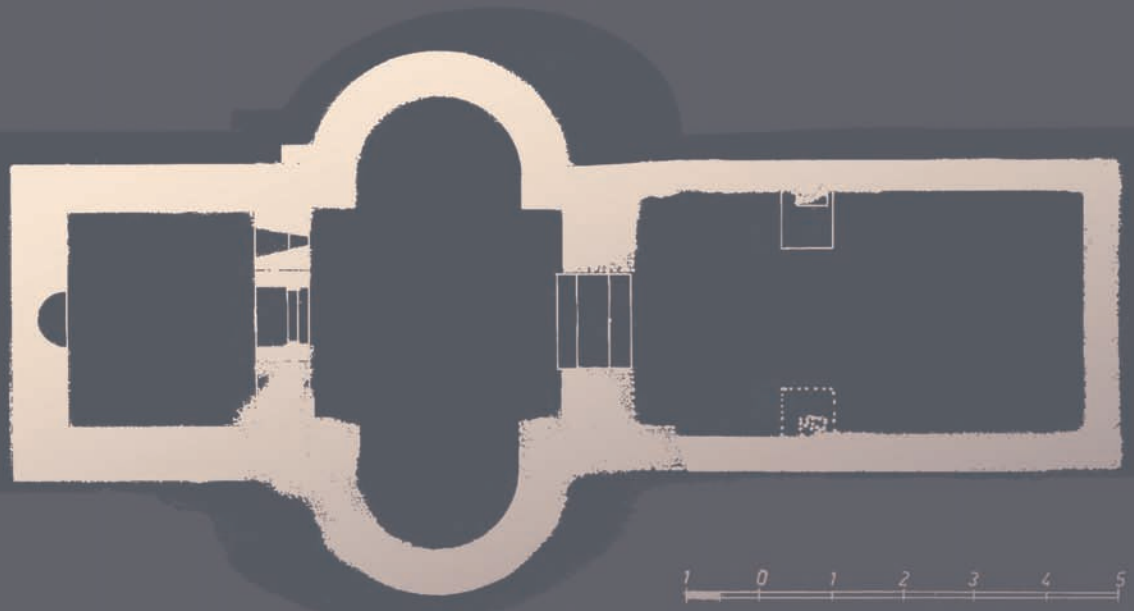

План основе
Plan of the base

КАСНОРИМСКА ГРОБНИЦА У БРЕСТОВИКУ

Издавач:	Завод за заштиту споменика культуре града Београда
За издавача:	мр Милица Грозданић, директор
Аутор текста:	Зоран Симић
Идејни концепт:	Лидија Котур
Лектура:	Татјана Тодоровић
Превод на енглески језик:	Јелена Топаловић-Китановић
Графички дизајн:	Александра Ристановић, Лука Прокић
Фотографија:	Снежана Негованović Фотодокументација Завода за заштиту споменика културе града Београда
Тираж:	1000 примерака
Штампа:	ЈП "Службени гласник", Београд

Београд 2009.
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Издање је омогућио Град Београд,
Градска управа, Секретаријат за културу

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

904:726.821"652"(497.11)(036)

СИМИЋ, Зоран, 1948-
Касноримска гробница у Брестовику = Lateroman Tomb in Brestovik / [аутор текста Зоран Симић ; превод на енглески језик Јелена Топаловић-Китановић ; фотографија Снежана Негованović]. - Београд : Завод за заштиту споменика културе града Београда = Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade, 2010 (Београд : Службени гласник). - 5, [4] стр. : илустр. ; 21 cm

Кор. насл. - Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Податак о аутору преузет из колофона. - Тираж 1.000.

ISBN 978-86-81157-42-8

а) Археолошки налази, римски - Брестовик - Водичи b) Брестовик - Гробови и гробља - Водичи
COBISS.SR-ID 175333132